

Ewa Dziekońska

CZY DĄŻYMY DO SAMOBÓJSTWA?*)

To jest możliwe przez zupełną wycinkę lasów deszczowych – tropikalnych (zwłaszcza Amazonia i Indonezja ale również Afryka) . Spowoduje to globalne zmiany klimatu. To zniszczenie „Zielonych Płuc Ziemi”. Spowoduje to również zaburzenia w odżywianiu człowieka przez nadmierną produkcję oleju palmowego, (plantacje w Indonezji) bowiem jak dietetycy twierdzą, szczególnie ten olej utwardzony nie jest wskazany dla człowieka. Również przez wycinanie puszc tropikalnych i zamianę tych terenów na pastwiska (Amazonia) dla wypasu krów powoduje nadmierną ilość wołowiny w żywieniu człowieka, też jest niewskazane. A uprawa soi i tym samym zastosowanie jej nadmierne w żywieniu wegetariańskim jest nie prawidłowe.

Tropikalne lasy deszczowe to największy obszar wiecznie zielonych lasów (obecnie 5,5 mln km²) na obszarze dziewięciu różnych krajów, biorą ważny udział w procesach stabilizujących klimat. Stanowią one tylko obecnie około 3,7% powierzchni lądowej na Ziemi. (Procent ten każdego dnia maleje przez wycinkę tych lasów.) Pochłaniają one ogromne ilości gazu cieplarnianego, jakim jest dwutlenek węgla, uwalniając jednocześnie ogromne ilości tlenu do atmosfery. Wpływ na klimat jest niesłychanie złożony. Jest on odpowiedzialny za szereg procesów wpływających na cały klimat. Wycinka tych lasów, jak również innych niesie za sobą liczne zagrożenia, których jeszcze nie jesteśmy świadomi.

Zagrożenie dla istnienia lasów deszczowych tropikalnych, zwłaszcza w Indonezji (Borneo) jest ogromne, przez ich wycinkę dla tworzenia plantacji palm olejowych oraz w celu produkcji papieru. Lasy położone w Indonezji maleją w najszybszym tempie na Ziemi. W ciągu każdej godziny znika obszar leśny równy 300 boiskom do piłki nożnej.

Tropikalne lasy deszczowe odznaczają się największą na Ziemi różnorodnością żywych organizmów. Pokrywają około 1% powierzchni naszej planety, stanowią dom dla ponad połowy zamieszkujących ją gatunków roślin i zwierząt. Wiele gatunków roślin tam występujących nie rośnie nigdzie indziej na Ziemi. Oto kilka przykładów bogactwa lasów deszczowych: **a)** w lasach deszczowych występuje około 170 000 spośród znanych 250 000 gatunków roślin, **b)** na obszarze Polski żyje kilkanaście gatunków żab, podczas gdy na takim samym terenie występuje dziesięciokrotnie więcej gatunków, **c)** w całej Europie występuje 321 gatunków motyli, podczas gdy w jednym tylko parku w lesie deszczowym w Peru (Park Narodowy Manu) żyje około 1300 gatunków.

Plantacje palmy olejowej są w większości zakładane na terenach pokrytych lasem deszczowym i przez wyrąb tych lasów oraz sprzedaż drewna, uzyskuje się pokrycie kosztów założenia plantacji. Jednocześnie niszczy się bezpowrotnie florę i faunę tej puszczy. Zwierzęta giną nie mogąc się przystosować do monokulturowego charakteru lasu upraw palmy olejowej. Przekształcanie lasów tropikalnych na uprawy palmy olejowej powodują, że giną zwłaszcza orangutany i inne, jak słoń indyjski, tygrysy i pantery. Zmniejsza się różnorodność gatunkowa ptaków. Różnorodność drzew i innych roślin jest bardzo ograniczona, nawet w niektórych przypadkach plantacje palm olejowych wykazują ponad 90% mniej niż lasy - puszcze naturalne. Groźne są też pożary lasów naturalnych. Plantacje drzew palmowych zdecydowanie powinny być lokalizowane na terenach bezleśnych. Wyrąb lasów deszczowych - puszczy tropikalnej i wypalanie torfowisk nasila groźne zmiany klimatu i powoduje utratę różnorodności biologicznej, niszczenie flory i fauny. Plantacje palmy olejowej są ważnym elementem rozwoju dla krajów tropikalnych. Produkcja oleju palmowego wpływa na lokalną ludność pozytywnie, jak i negatywnie. Zapewnia rozwój gospodarczy i zapewnia zatrudnienie, ale ogranicza dostęp do lasów tropikalnych i zasobów przyrodniczych. Powoduje jednak przy tym zanieczyszczenie środowiska. Ważniejsze od wpływu na środowisko są przychody ekonomiczne, jest to działanie krótkowzroczne. Brak niestety świadomości jak ważny jest rozwój zrównoważony i poważny wpływ na zmiany klimatu mają wycinki lasów tropikalnych.

Myślenie globalne przy działaniach lokalnych jest tu istotne. Wypalanie lasów oraz torfowisk powoduje zanieczyszczenia powietrza ma też wpływ na kryzysy zdrowia publicznego tubylców.

Ideą główną powinno być, aby moralny biznes był wtedy, gdy wszyscy zyskują i zdrowie ludzi nie jest zagrożone. A nie jak: nieliczni dużo zyskują, a liczni tracą to jest niemoralny biznes i szkodliwy. Ważne są przy tym prawa człowieka i przyrody.

Olej palmowy, zwłaszcza ten utwardzony, w celach żywnościowych jest często stosowany, ze względu na dużą wydajność. Ukrywa się też pod nazwą: olej roślinny utwardzony, tłuszcz uwodorniony itp. Jest stabilny, bezbarwny i bezzapachowy. W związku z powszechnością stosowania, olej palmowy ma znaczny udział w dostarczaniu energii w żywieniu człowieka. Niestety ma niskie wartości prozdrowotne. Jest to niekorzystne dla naszego zdrowia, ponieważ badania naukowe wykazały, że wzrasta cholesterol całkowity, a zwłaszcza jego frakcja LDL, czyli tzw. „zły cholesterol”. Zwiększa ryzyko wystąpienia otyłości, cukrzycy typu 2. Także rozwój chorób sercowo-naczyniowych i ryzyko rozwoju miażdżycy oraz chorób nowotworowych (odbytnicy, trzustki, piersi, jajnika, gruczołu krokowego), przez nadmierne spożycie tzw. nasyconych kwasów tłuszczowych (olej palmowy zawiera dużo NKT). W konsekwencji grozi udar mózgu czy zawał serca. Niestety w wielu produktach przetworzonych jest olej palmowy, nawet w ciasteczkach i czekoladzie. Dlatego należy koniecznie czytać etykiety, skład danego produktu. Czytając etykiety, należy wiedzieć, że składnik wymieniony na początku listy ma największy udział w recepturze danego towaru. Pamiętajmy, że użycie lokalnych olejów np. rzepakowy lub słonecznikowy nie przyczynia się do wycinki lasów tropikalnych oraz zanieczyszczenia powietrza przez długi transport.

Ekologia i olej palmowy w cieniu wojny w Ukrainie: oprócz wielkich ilości zboża, które zaopatruje kraje afrykańskie i nie może tam dotrzeć, a i uprawa jego stoi teraz pod znakiem zapytania, poważnym problemem jest produkcja oleju słonecznikowego. Bowiem 50% produkcji oleju słonecznikowego na świecie pochodzi z Ukrainy. W to miejsce już w żywieniu aktualnie wchodzi olej palmowy. Z palm olejowych uzyskany olej palmowy, może być wykorzystywany też jako biopaliwo.

Pewnym rozwiązaniem ograniczania konsumpcji oleju palmowego jest wywieranie presji na producentów żywności. Poza Unią Europejską i USA gdzie wymagane jest określenie oleju palmowego w składzie produktu, w innych krajach producenci niechętnie podają go w składzie danego produktu, bo konsumenci często są świadomi, że olej palmowy jest związany z chorobami krążenia i problemami środowiskowymi, nawet tacy wytwórcy, którzy mają certyfikowane uprawy nie podają takich informacji. Dlatego też, robiąc zakupy należy wybierać takie produkty, które nie mają w swoim składzie oleju palmowego. Chronimy wówczas swoje zdrowie i również przyczyniamy się do ochrony lasów tropikalnych.

Zakładanie nowych plantacji palmy olejowej powinno się odbywać przede wszystkim na gruntach zdegradowanych, pozbawionych lasu, wówczas ograniczy się negatywny wpływ na środowisko, na zmiany klimatu. Istnieje wystarczająca ilość tego typu terenów bez powodowania wycinki lasów, tzw. wylesień, aby zwiększyć produkcję oleju palmowego. Niestety decyzje polityczne, ekonomiczne priorytety i wysokie zapotrzebowanie na olej palmowy (bo jest najtańszy i szybko go się produkuje) oraz specjalne drewno w tych lasach (np. mahoń), nonszalancja wobec informacji naukowców o przyczynach zmian klimatu sprawiają, że tańszym i łatwiejszym rozwiązaniem jest wyrąb lasów deszczowych. A są to lasy dziewicze, puszcze tropikalne, które oprócz bogactwa ekologicznej bioróżnorodności, stanowią Zielone Płuca Ziemi regulujące wraz z innymi lasami na Ziemi równowagę i stabilność klimatyczną. W każdej gminie decyzja o wycięciu poszczególnego drzewa musi być przemyślana. Działalność człowieka wpływa na zmiany klimatu. Jeżeli dalej będziemy działać tak bezmyślnie to dążymy do samobójstwa, jak twierdzą naukowcy.

*) Artykuł ten jest na podstawie materiałów z prelekcji podczas warsztatów nr 1 (18 maja 2022r.) wpływ na zmiany klimatu oraz warsztatów nr 2 (25 maja 2022 r.) wpływ na zdrowie człowieka. W opracowaniu: „Wycinka lasów deszczowych, puszczy tropikalnych dla sadzenia palm olejowych oraz tworzenia pastwisk” organizowanym przez Polski Klub Ekologiczny – Koło w Tychach. W ramach programu: „Campaign to reduce Europe’s supply chain impacts and deforestation”. Oraz na podstawie informacji z Internetu.

Prelegenci :

prof. Piotr Skubała; dr Sylwia Jaruga-Sękowska; prezes PKE –Koła w Tychach architekt Ewa Dziekońska.